

L'ORIGEN DE LES ESPÈCIES HUMANES

En una possible torre de Babel de les espècies humanes cal parar-se a pensar quantes espècies hi ha al nostre llinatge i tenir en compte els efectes desastrosos que aquesta incògnita pot provocar en la divulgació científica.

En l'era de la genètica i de l'*evo-devo* (evolució i desenvolupament), en què se sap des del 2002 que un humà té 22.726 gens i el cuc més modest (*Caenorhabditis elegans*) en té una mica menys, 20.060 gens, hi ha científics i docents de l'evolució humana que en distingeixen fins a tretze espècies: *H. habilis*, *H. rudolfensis*, *H. ergaster*, *H. georgicus*, *H. cepranensis*, *H. antecessor*, *H. erectus*, *H. floresiensis*, *H. rhodesiensis*, *H. heidelbergensis*, *H. neandertalensis*, *H. helmei* i *H. sapiens*. Si des d'aquell 2002 la qüestió de la complexitat biològica és l'expressió dels gens, des de la branca de l'evolució humana esperem que algú ens expliqui com va sorgir la infantesa i l'adolescència humanes. O, dit d'una altra manera, esperem que algú ens digui quines de les tretze espècies humanes —del gènere *Homo*— en realitat són canvis de creixement i desenvolupament en l'esdevenir evolutiu cap a *Homo sapiens*. Es pot entreveure que hi ha hagut dues o tres línies evolutives amb els processos ontogenètics respectius.

Com va aparèixer la proliferació d'espècies? En el destacable llibre *Poblacions, espècies i evolució* (1979), el conegut patriarca del concepte evolutiu d'espècie Ernst Mayr, tractava l'ésser humà com a espècie biològica i subratllava que el concepte de *politípic* és especialment aplicable als humans. «Atès que l'home actual és una espècie politípica i que la gran part dels mamífers també ho són, es pot presumir que les espècies d'homínids fòssils també ho van ser. L'explicació més simple per a tots els homínids fòssils», segueix Mayr, «seria que en tota la seva història només ha existit una única espècie politípica i

que la varietat dels tipus observats no fos més que una manifestació de la variabilitat individual i geogràfica.»

D'altra banda, amb la incorporació de les tècniques cladístiques es va imposar un concepte diferent d'espècie que no té en compte ni la diversitat intragrupal ni la interfecunditat ni el concepte de *grau*, però que té innegables efectes pràctics. Es tracta del concepte *filogenètic* d'espècie: «Una espècie és el clúster diagnosticable més petit d'organismes individuals dins del qual hi ha un patró d'ascendència-descendència.» Tot i que conserva la noció de cohesió reproductora, aquesta definició descansa en la combinació de caràcters primitius (plesiomòrfics) i derivats (apomòrfics), transmesos de generació en generació. Les afinitats filogenètiques s'estableixen segons les semblances morfològiques —no s'inclouen les variacions en *qualitat*—, i es dona el mateix *pes* a tots els caràcters considerats. Es tracta, en definitiva, d'establir unitats taxonòmiques en les quals no es pot distingir entre espècie i subespècie, fet problemàtic en els grups politípics, com l'actual espècie humana.

La inadequació de les tècniques cladístiques a l'estudi del llinatge humà no les invalida en biologia, lògicament. Per raons històriques i, sobretot, pràctiques, el concepte d'*aïllament reproductor* no ha tingut la importància necessària fins ben entrat el segle xx. La varietat d'espècies identificades actualment arriba al milió i mig, de les quals una mica més d'un milió corresponen a animals, unes quatre-centes mil a plantes i la resta, a altres regnes. En el regne animal s'han descrit unes set-centes mil classes d'in-

sectes. No és estrany que els científics més preocupats per la classificació siguin els entomòlegs, com ho era l'alemany Willi Hennig, pare de la cladística.

Hi ha una falta de coherència en aquells que no dubten a proposar als seus alumnes i al gran públic un nombre arbitrari d'espècies humanes fòssils, segons els seus gustos. I, al mateix temps, reconeixen que és absurd considerar la humanitat actual com un conjunt d'espècies i no com el que són: poblacions. Certament, una família emparentada biològicament pot ser un clúster *diagnosticable*, és a dir, una espècie cladística. Quantes *espècies humanes* hi haurà a la Catalunya actual?

És urgent rectificar aquesta falta de coherència, així com l'actitud irresponsable dels que s'aferren a un nombre incomptable d'espècies arbitràries. Esperem que hi hagi menys espècies i més orientació sobre la regulació gènica i com va anar construint les edats ontogenètiques de l'home. |

El nombre de gens que ens separen de l'ésser bilateral més elemental, d'un mil·límetre de longitud, és molt reduït.

